

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Bentura Arrieta Bergaretxe

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1925-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Arriaga bailarako Irabaneta baserrian jaio zen. 10 anai-arrebatatik bederatzigarrena izan zen bera. Bi ahizpa gerra denboran hil zitzaizkion gaixotasunen ondorioz. Aita Irabaneta bertakoa eta ama Arriaga bailarako Zabalatorre baserrikoa zituen. Aita hargina zen, zubigintzan eta beste harlanetan aritutakoa. Elgoibarko herrigunera ura eramateko lehen obra berak egin omen zituen. Etxetik 2 kilometrora zegoen Altzolako eskolan ikasi zuen, Altzola eta Mendaroko beste ikasle batzuekin. Eskola bukatu eta etxean geratu zen, harik eta 26 urterekin Olazarragara ezkondu zen arte etxeko [Inazio Ansola](#)rekin. Sei seme-alaba izan zituzten. Baserriko bizimoduari buruzko azalpen ugari eman zituen egindako elkarrizketetan.

Zintak

EGB-027

- **Proiektua:** Elgoibarko euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lodoso, Ainhoa
- **Data:** 1999-05-10
- **Iraupena:** 88 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Odria, Ane

EGB-050

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-03-02
- **Iraupena:** 67 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin - Haritz Dantzari Taldea

Pasarteak

1. San Antolinen jaio eta ezkondu ostean Olazarra baserrira

- **Erref:** EGB-027/002
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:00:55. **Bukatu:** 00:03:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

74 urte zituen elkarriketa garaian. Gurasoak biak elgoibartarrak ziren San Antolin auzokoak, eta bera ere han jaio zen Irabaneta baserrian. Hamar anai-arreba ziren, baina bi ahizpa gerra-denboran hil zitzaizkion gaixotasunen ondorioz. Une gogorrak pasa zituzten, baina senide asko ziren eta zoriontsu bizi izan ziren. Ezkondu ostean Olazarra baserrira joan zen bizitzera eta sei seme-alaba izan zituen, nahiz eta bat jaioberritan hil zitzaion. Oso zoriontsu izan omen da beti. Familiaren inguruko gogoetak.

Transkripzioa

- Bueno, Ventura, hasteko, izen-abizenak zeuriak, noiz jaixo ziñan, nun jaixo ziñan ta gurasuak nunguak zenittun...
- Ba ni jaixo, nik daukaraz oin hirurogeta hamalau urte.
- Hirurogeita hamalau urte, ta zara Ventura...?
- Naiz Ventura Arrieta Bergaretxe. Nere ama ta aitta bixak zian Elgoibarkuak, San Antolinguak zian bixak, ta ni San Antoliñen jaixua naiz. Ta ni gero handikan honara ezkondu ein nitzan, ta oin hamen Olazarran bizi naiz, zerian, basarrixan bizi naiz.
- Ta San Antoliñen nun?
- Irabanetan.
- Irabanetan, basarrixan?
- Basarrixan bai, bizitza guztian. Ez det iñora handikan honaraxe beste pausorik eman. Irabanetan jaixo eta hazi nintzan ta bizi nintzan hogeta zortzi urte arte ta handik etorri nintzan honara. Ta oin hamentxe daruaz beste urte guztiak.
- Eta bizimodua hangua, gogoratzen dozu nolako...
- Bueno... gogoratuko ez naiz, ba! Ezin neike ahaiztu ezta ezta... ezetan ere. Oso ederra! Gu hamar anai-arreba giñen, eta izan zan bizimodua, ba, gero sortu zan gerria, bi aizta hil zitzakuzen gerran ez, gaixorik, baiña hil zitzakuzen gerra denporan bat aurretik bestia atzetik, eta izan zian horrekin pena haundixak, baiña gu refamilixakua izatia zoragarrixa izan zan. Ni pentsatzen eoten naiz eta gaurko bat eta bi dian horrek ez dila gu kuadrilla haundixak bezin feliz ez dila eoten naiz pentsatzen. Kuadrilla haundixa, oso bizimodu zoragarrixa izan zan. Gero beti han ez zauan izaterik eta noizbaitten, ba, allegau zatan, bestiak ezkonduaz jua zian, ni gaztenetakua nintzan beste bat naban gaztiagua bakarrik ta neri ere allegau zatan ordua eta etorri nitzan, ezkondu nitzan ta etorri nitzan honaraxe ta...
- Eta hamen...
- Hemen e, sei seme-alaba izan dittut.
- Sei?
- Sei. Eta bat hil zatan txikixa. Bai, mutilla jaixo zan eta gero hil in zatan, txiki-txikixa. Eta beste bostekin bizi izan naiz.
- Familixa edarra hala ere, e...
- Bai, oso bizimodu ona izan det, Jangoikuai eskerrak gustora bizi izan naiz ni hamentxe. Nahiz ta pentsauko dau askok: "han basarri puntan eta han bakarrik" edo ta "han bestia"... Baiña ez, ezta hola. Familixako izete bat, ama bat baldin bada benetakua, izen biher deu familixan bizimodua ta familixa onakin oso bizimodu ederra izan da, izeten da; nik halaxe izen det.

2. Domeka arratsaldeak bakarrik izaten zituzten jai

- **Erref:** EGB-027/003
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:03:50. **Bukatu:** 00:05:37
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Baserrian bost-sei behi izaten zituzten. Aita eta anaia kalera joaten ziren lanera eta gazteagoek baserrian lan egiten zuten. Baserriko bizimodua. Domeka arratsaldea bakarrik izaten zuten jai eta inguruko erromerietara joaten ziren. Lehen ez zegoen gaur egungo anbiziorik.</p>

Transkripzioa

- Eta gaztetan ze, ze itten zenduten, ze klaro, baserri puntan bizi izanda, soroko lanak...

- Bai...

- Lan mordua eukiko zenduten...

- Bai...

- Zelako basarrixa zan, kontauiazu.

- Pues e, zian ba ganaua, bost edo sei behi edo holan eoten zian. Aitta ta anaia kalera jutun zian lanera eta gu, ba, lehenengo anaia etxian ta, ba ama, ama ta anai-arreba gaztetxuak eta etxian, pues, hola lana eitten gendun. Eta soruan, edo ortuan, edo ganauekin edo eitteko zauana eitten ibiltzen giñan.

- Astia lan ta lan...

- Lan ta lan, lan ta lan pasatzen genduan, ezta pentsau ere beste iñora juterik eta ezta pentsau ere, ezta zapatuan ere sekula, domeka arratsaldia bakarrik. Domeka goizian mezetara, hango mezetako zeregiñak ein, etxera etorri ta, ba, etxian amari zerbait zukana lagundu ta gero arratsaldia libre. Pues arratsaldian jutun giñan Elgoibarrera, kalera, handikan etortzen giñan edo uda-negu partian musikara edo pasio bat ematera o lokesea, erromerixa batera o, ibiltzen giñan geure lagunak juntau eta [geuk] disfrutatzen genduan.

- Bai, ta orduko jaixak San Isidro...

- Baita, San Isidro dala edo, ba, San Juan dala edo Santixao dala... inguruko fiestetara jutun giñan eta oso edarki pasatzen genduan.

- Gaur moduko...

- Gaurko... anbiziorik, gaurko anbiziorik ez zan, e! Gaur dauan anbizio hau, e, bueno, esaten dabenez, guk ez dogu ikusten baiña, hau gabeko ibillera hau eta... ke ba! Illuntabarrian etxera ta pozik gaiñera, edarki pasau genduala-ta arratsaldia!

3. Erromerian ezagutu, San Migelen ezkondu eta ezteibidaian Bilbora

- **Erref:** EGB-027/004
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:05:37. **Bukatu:** 00:07:17
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Mutilekin ere ibiltzen ziren erromerietan, baina ez asko. Senarra ezagutzen zuen lehendik hurrekoa zelako, baina erromeriren batean hasi ziren harremanetan. San Migelen ezkondu ziren eta bertan egin zuten bazkaria. Traje beltzarekin ezkondu zen. Eztei-bidian Bilbora joan ziren eta 8 egun pasa zituzten bertan.

Transkripzioa

- Mutilletan, baiña, ingo zenduten?
- Bai mutillekin bai, klaro, [billau genduzen] gere lagunak eta baiña gitxi, ez giñan gu zenbait bezela hola ibiltzen giñanak. Bai, hitz ein, dantzan ein, pues, horrek eitten genduzen, baiña ez zenbaiten bezela hola mutil tartian ibiltzen giñan hortakuak ez giñen.
- Ta nola ezautu zendun...
- Aitta? Iñaxio?
- Bai.
- Ba, gaztetandik beti ezautzen giñan, nola hurrekuak giñan. Hamendik San Antolin hur jartzen da, San Antolindik hau ta... Ezagutzen giñan ta halakon baten, erromeixan baten hasi giñan hizketan ta, ba, hurrengo jaixan ere bai ta hurrenguan ere bai ta... bueno...
- Zenbat denbora ibili ziñaten nobixo?
- Ba, ibili giñan hiru bat urte edo... hiru- lau bat edo, ez dakit esakto zenbat baiña, holakon bat bai ibili giñan.
- Ta ezkontza eguna ta gogoratzen dozu?
- Bai, ezkontza eguna beti gogoratzen da, hori gogoratu ezik ez dao, ez dao hori gogoratu ezik. San Migelen ezkondu giñan, bertan euki gendun bazkaixa ta gero jun giñan iluntzixan gu biagera eta jentia, ba, etxera, osabak eta...
- Familixa guztia...
- Bai, familixa guztia.
- Ta zelan juaten ziñaten orduan, nobixak oin juten dia, ba, zuriz jantzitta...
- Ez, ez, ez, ez. Traje beltza erun neban. Ondo goguan daukat: traje beltza. Orduan hauraxe eramaten zan, traje beltza.
- Gonia ta...
- Bai, gonia ta txaketia. Gona beltza, o... traje beltza.
- Eta biagera, biagera aittatu dozu...
- Ba Bilbora izan zan gure biagera. Bilbon pasau genduzen zortzi egun ta etxeratu giñan eta akabo, harrazkero hamentxe lanian.

4. Astoarekin plazara saltzera

- **Erref:** EGB-027/008
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:13:01. **Bukatu:** 00:14:36

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Lehen plazara joaten zen saltzera astoarekin. Batzuetan bi astorekin joaten

zen, bata esnearekin eta bestea barazkiekin. Dirua hartzen zen saldutakoarekin, ondo saltzen zen eta. Esnea saltzera egunero joaten zen eta plazara ere sarri.

5. Baserrian sasoi gogorrena udagoiena

- **Erref:** EGB-027/010
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:15:25. **Bukatu:** 00:16:30

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Udagoienean egoten da lanik gehien baserrian, uzta batu behar denean. Lehen garai gogorrena garia ereiten zen sasoi izaten zen, uztail inguruan. Gaur egungo baserriko bizimoduak ez du lehengoarekin zerikusirik.

6. Irakurtzeko zaletasun handia zuen gaztetan

- **Erref:** EGB-027/015
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:20:39. **Bukatu:** 00:21:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Gaztetan irakurtzeko zaletasun handia izan zuen, baina familia aurrera atera behar zuen eta ez zuen horretarako astirik izan. Liburuak asko gustatzen zitzaizkion. Gaur egun ere gustatzen zaio, baina gaur egun ez omen zaizkio buruan geratzen irakurritakoak.

7. Euskara ia galduta egon zen kalean

- **Erref:** EGB-027/017
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:22:49. **Bukatu:** 00:24:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Sasoi batean euskara ia galduta egon zen kalean. Bera eskolan zebilenean irakasleak debekatu egiten zien euskaraz hitz egitea. Lagunartean ere gaztelaniaz hitz egiten zuten eta azkeneko euskara ia galdu egin zen kalean. Hala ere, etxean euskarari eutsi zioten.

Transkripzioa

- Euskeria sasoi bat izan zan galdu zana esate baterako. Guk ez, baiña kalia-ta bai.
- Bai, eskerrak, zuek baserrixan bizi izatiak...
- A, horretarako gu [...]. Oin, gaztetan, eskolan ibili giñan sasoi haretan

galdu erain... galerazi in ziguen, e, euskeria praktikatzia o euskeraz berbetan eittia galdu erain ziguen, e! Eta goguan dakat eskolan ibili giñanian, maistriak nola esaten zigun —Altzolan, gu han San Antolindik— nola esaten zigun maistriak: zerian, ez, e! —esaten ziun— kanpuan nahi genduana, baiña eskolan ezta berbarik ere ez euskeraz, e! Eta dana erderaz. Gero umiak, ohi dan moduan, ohittu giñan erderaz eittera kanpora ertenda ere eta lagun artian ere ya euskeraz baiño errezao kasik eitten gendun erderaz orduan. Erderaz. Zihero erderara. Eta gure atzeraokuak oindio gehixao. Sasoi baten ya zihero galdu zan euskeria. Guk etxian-ta ez, basarrixan, eitten gendun euskeraz, familixan, euskeraz, ezta? Baiña kanpuan, lagunen artian-eta, ba, erderia. Maiorra erderia eitten gendun. Ta gero, ba, esan doana: euskeraz. Ta gero hona etorri ta nere gizonak erderaz batere ez, ba, zihero euskeraz-euskeraz. Guk zihero-zihero-zihero euskeraz eitten dou familixan. Zihero. Oin, gaztiak erderaz ere ondo eitten debe, [kanpuan dabiltza eta]. Baiña guk bai.

8. Gerra aurrean euskara garbiagoa zerabilten

- **Erref:** EGB-027/018
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:24:29. **Bukatu:** 00:27:44

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Telebista
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

<p>Euskara batuaren inguruko iritzia. Bere ustez gerra aurretik hitz egiten zen euskara Euskara batua baino garbiagoa zen. Telebistan denetariko euskara entzuten da. Bertsolariek nahiko garbi hitz egiten omen zuten, batez ere, Basarrik.</p>

9. Gerra garaian, babeslekuan gordeta

- **Erref:** EGB-027/020
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:28:54. **Bukatu:** 00:29:54

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra denbora ondo gogoratzen du; garai tristeia izan zen. Beraiek ez zituzten soldaduak asko ikusi, baina hegazkinek bonbak botatzen zituzten eta babesleku batean gordeta egoten ziren.

10. Gerraostean gosetea; garia entregatu beharra

- **Erref:** EGB-027/021
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:29:54. **Bukatu:** 00:31:05

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Gerraostean gosetea egon zen. Baserrietan ere hartzen zen jeneroaren zati bat entregatu egin behar izaten zen.

11. Etxean hika eta zuka

- **Erref:** EGB-027/023
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:34:20. **Bukatu:** 00:35:20

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Senar-emazteek elkarri beti zuka egin izan diote eta seme-alabei beti "hi".</p>

12. Senarraren familiaren inguruko kontuak

- **Erref:** EGB-027/025
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:36:06. **Bukatu:** 00:37:06

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Senarrari gurasoak gazterik hil zitzaizkion eta amamak hazi zituen. Gurrutxaga zuen abizena.

13. Baratzerako komeni den eguraldia

- **Erref:** EGB-027/030
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:44:44. **Bukatu:** 00:46:43

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Eguraldiaren inguruko komentarioak. Hegoaizea edo trumoi-giroa dagoela diote. Iparraizea dagoenean eguraldi "naturalagoa" egoten da. Baratzerako ze giro-klase komeni den.

14. Lehen "abadea" esaten zen

- **Erref:** EGB-027/032
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:47:18. **Bukatu:** 00:47:58

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaen inguruko galdeketa. Lehen beti "abadea" esaten zen, nahiz eta gaur egun "apaiz" ere erabili.

15. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

- **Erref:** EGB-027/033
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:47:58. **Bukatu:** 00:50:17

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaen inguruko galdeketa: buelta bat eman (ez "ostera"), atzazkalak, guraizak, aittitta, amama, anaixa...

16. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

- **Erref:** EGB-027/034
- **Iraupena:** 0:04:31. **Hasi:** 00:50:17. **Bukatu:** 00:54:48

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaren inguruko galdeketa: gizajua (gizonari), koittaua (emakumeari), maasmia, kerizpia, ume drogosua, okerra, drogan ibili, ihintza, oioutsik, aizerixa, arkakusua, ortua, basia (lokatza), simaurra, txingorra...

17. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

- **Erref:** EGB-027/035
- **Iraupena:** 0:05:47. **Hasi:** 00:54:48. **Bukatu:** 01:00:35

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaren inguruko galdeketa: okarana, madarixa (udarea), mallukixa (marrubia), kortia (ikuilua), orrixak (zuhaitzarenak), buitria, kirikixua (trikua), okelia, lantzian behin, pixkat, bienke, gaiztua (zaila), poliki, gehixegi, edarki, geizki, segiduan, urruti, hurrian...

18. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

- **Erref:** EGB-027/036
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 01:00:35. **Bukatu:** 01:05:35

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaren inguruko galdeketa: apropos, ostontzian, albuana, uhertu (erdoitu), jolasian egin, amaittu, jaurti edo bota, jausi, errieta egin, gogoratu, aspergarrixa edo gogaikarrixa, aspertu, higuña...

19. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

- **Erref:** EGB-027/037

• **Iraupena:** 0:05:08. **Hasi:** 01:05:35. **Bukatu:** 01:10:43

Gaia(k):

• Euskara » Lexikoa

Laburpena:

<p>Lexikoaren inguruko galdeketa: begittandu, berba egin, hitzaldixa, berbalduna, damutu, emendau, isiotu edo piztu, ohittu, begittantziua, ezkutau, zuzendu, "txokau egin jata" edo harrittu, saltaka (korrika), lapurretia, harrapau...</p>

20. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

• **Erref:** EGB-027/038
• **Iraupena:** 0:05:08. **Hasi:** 01:10:43. **Bukatu:** 01:15:51

Gaia(k):

• Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Lexikoaren inguruko galdeketa: laga, ernegau, kaso egin, bidar edo aldiz, premixia, posturia (apustua), atsaldia, ganorabekua edo arduragabia, atzamarra, bihetza, aldapia, motza, nola, txatxarra, zilla, lepua...

21. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

• **Erref:** EGB-027/039
• **Iraupena:** 0:05:02. **Hasi:** 01:15:51. **Bukatu:** 01:20:53

Gaia(k):

• Euskara » Lexikoa

Laburpena:

<p>Lexikoaren inguruko galdeketa: "maskala", "mantsua", "mozolua", "ziharrera", "etxapliuak", "nahi", "lain", "jan eragin", "elderra darixola", "moduan", "jentia", "denporia", "kipulia", "ezpaiñak"...</p>

22. Elgoibarren erabiltzen diren berbak

• **Erref:** EGB-027/040
• **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:20:53. **Bukatu:** 01:22:43

Gaia(k):

• Euskara » Lexikoa

Laburpena:

<p>Lexikoaren inguruko galdeketa: "labaiña", "labaiñ egin", "gitxi", "solua", heldu (oratu), erabaki, "eskuturra" (eskumuturra) ...</p>

23. San Antolin etxabe batera eraman zuten

• **Erref:** EGB-050/002
• **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:01:25. **Bukatu:** 00:02:47
• **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

<p>San Antolingo ermita bota egin zuten autobidea egiteko. Etxebizitza batzuen etxabea dago orain santua.</p>

Transkripzioa

-San Antolin, oso edarra zan han ermita aldia San Antolin.
-Autopistiakin kendu egin eben?
-Bai.
-Eta ez zebe egin iguala?
-Bueno, beste bat dago, baina etxe haundi bat hor eginda, etxian azpiza. Entenditzen dozu? Elizia dago...
-Orduan San Antoliñen ermita hori oin dauela esan dozu dagola etxe baten azpizan?
-Etxe baten azpizan. (gizonak berba egiten du). Alderdi baten dago tabernia eta bestian dago, eliza eitten da.
-Ermittia?
-Bai ermita. Hantxe dao San Antolin. Meza hantxe ematen dabe ta hantxe dao oin San Antolin.
-Lehengo lekuan dago?
-Ez, pixka-pixkat apartetxua. Hurrian baiña apartetxua, pixka apartetxua. Autopistan azpizan dao hori oin dauana. Ta lehen zauana aurrerao, pixkat aurrerao. Zan ermittia, aldamenia etxia, ta zan ermittalde polit-polit bat. Eta gero autopistia etorri zan eta eliminau zaben dana. Eta oin han rotondia, San Antoliñen han rotondia-eta badao, ba hantxe zan elizia. Ta gero rotonda bat ein zaben han eta ya eliminau zan...

24. San Antolindik Altzolako eskolara

- **Erref:** EGB-050/005
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:04:54. **Bukatu:** 00:06:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>San Antolingo neska-mutilak kuadrillan joaten ziren Altzola auzoko eskolara. Mendaroko Mutriku aldeko batzuk ere joaten ziren bertara. 40 ikasle inguru elkartzen ziren eskolan, zazpi urtetik 14ra bitarteko neska-mutilak.</p>

Transkripzioa

-Eta eskolan ze ibili zinan, San Antolin bertan edo?
-Altzolan eskolan; ixa bi kilometruan joaten giñan, baiña oiñez, klaro. Osea, kuadri..., orduan [joanaldi haundixak in?] eta danok kuadrillia joaten giñan, San Antolinguak danak Altzolara joaten giñan, bai.
-Eta han elkarketan ziñain Altzolakuekin?
-Bai. Gero bertakuak, eta Mendaro aldekuak ere bai baten batzuk, eta hogeta hamarren bat edo berrogein bat-edo.
-Mendaro aldetik be Altzolara faten zien, e?
-Mendaro partekuak edo...

-Garai hartan Mendaro Elgoibarren egongo zan, ezta?
 -Baina hori Mutriku partekuak. Elgoibar partekoik ez zan etorten orduan , ez. Elgoibar partia alderdi batera zan, beste aldia Mutriku aldia zan Mendaro. Eta nik uste dot Mendaro parte hartakuak ziala, baiña gutxi, handik gutxi.
 -Zebat izaten ziñein danok?
 -Nik seguru ez dakit, berrogei bat inguru edo. Hogeta hamarretikan berrogeira bittarte izango giñan usten dot.
 -Neska ta mutil alkarrekin?
 -Danok alkarrekin.
 -Zahar eta gazte be bai.
 -Bai. Zarrauak eta gaztiauak, zazpi urtekin zan orduan eskolan sartzia, zazpi urtekin sartu eta hamalaura arte.

25. Trena errepublikako banderarekin

- **Erref:** EGB-050/006
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:06:14. **Bukatu:** 00:08:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

14 urte bete baino lehen utzi zion Benturak eskolari, etxean lan asko zegoen eta. Bera umea zela, trena errepublikako banderarekin etorri zenekoa gogoratzen du. Gerrak ez zuen eskola eten, baina Bentura, beldurrez, ez zen joaten. Gerraostean jarraitu zuen eskolan, 13 urtera arte.

Transkripzioa

-Baiña guk ez genduan izan hamalau urte arte juteik, lana egin bihar zan etxian ere ta.
 -Zenbat urtekin hasi ziñan, zazpikin? Orduan Republika garaixan, ezta?
 -Republika garaixan. Ni hogeta bost urtekin jaio (1925ean jaio) ta zazpi urtekin hasi nintzan...
 .Hogeta hamaikan etorri zan republikia.
 -Republikia bai, klaro. Ni republikia justu-justu-justu akordatzen naiz, akordatzen naiz nola trena etorri zan republika banderiakin. Gu trenantikan urrian giñan, urrian bizi giñan trenbidetik, eta anaiak nola deittu zion amari, "ama, ama!..." Orduan zan erregia botako zabela eta ez zabela ta, republikia bazetorrela eta ez zetorrela eta hola. Eta nola deittu zion anaixak amari: "ama, ama, republikano banderiakin dator trena" Aibala!, orduan jaiki da Republikia!
 -Republikia lelengo lekua deklarau zana Eibar izan zan.
 -Eibar, Eibar altzau zana lenengo. Ba ni horixe akordatzen naiz zela esan zion eta.
 -[...]
 -Nik ez dakit nola etorriko zan, ez daukat, ez daukat... Ikusi nabala badaukat ideia baiña ez zelako banderia zan edo zela zan ez daukat. Umiak giñan eta ez. Baiña hori deittu ziona bai, hori klabao. Bai ba, geu ere bildurretan eta, gurasuak ere ba [...] pasauko ete zan. Erregia bota ta ze izango ete zan eta beste izango ete zan eta entzuten genduzen horrek gauzok. Eta bueno...

-Entzun bai baiña entendidu ez, ezta'
-Entenidu ez, ze enteniduko gendun ba...
-Edozein modutan zu hogeta hamabixan hasi baziñan eskolan, lau urte geruago gerria hasi zanian hamaika urte zeukatzun.
-Bai.
-Gerran eten egin zan eskolia?
-Ez, eskoliak segidu zeban baiña guk, klaro, bildurra zeon etxetik urtetzeko ere, eta bestetik gurasueri orduantxe aizta hil zakun eta anaiak gerran eta. Etxian aitta ta amakin, umiak etxian eon giñan. Gero berriz ere hasi giñan eskolan eta berriz ere segidu giñun puxkaten hamahiru urte arte. Hamahiru urte ezkerro ez, ez nintzan jun ni hamahiru urte ezkerro.

26. Kanoikadak etxeko ortuan

- **Erref:** EGB-050/007
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:08:41. **Bukatu:** 00:11:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>Benturak ez zuen seniderik galdu gerratean. San Antolin auzoan ere jasan zituzten Eibartik jaurtitako kanoikadak, etxetik oso gertu ere bai.</p>

27. Euskara eskolan, onartua izatetik debeku izatera

- **Erref:** EGB-050/008
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:11:19. **Bukatu:** 00:14:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Dotrina eskolatik aparte ikasten zuten, abadearekin. Altxolako maisu-maistra eta abadeak gogoratzen ditu. Gerra aurretik ere eskolak erdaraz jaso zituen, baina ikasleen artean euskaraz egitea onartzen zieten. Gerraostean, ordea, euskara debekatu egin zuten.</p>

28. Eskolara nahiago, itaurrean egin baino

- **Erref:** EGB-050/009
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:14:15. **Bukatu:** 00:16:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Iturrean egin behar zenean, eskolara ezin izaten ziren joan. Bentura eskolara gustura joaten zen. Pilotan ere jokatzeko zuten neskek. Beste jolas batzuk.

29. Aita hargina zuen

- **Erref:** EGB-050/010
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:16:48. **Bukatu:** 00:18:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Etxean ganaduak bazituzten, baina idirik ez. Aita, Nikolas "Irabaneta", hargina zen aitona bezala, eta etxetik kanpo egiten zuen lan. Etxe, horma eta zubigintzan jarduten zuen aitak. Arrieta senideek eskopeta lantegia jarri zuten Elgoibarren.</p>

30. Aitaren hargin lanak

- **Erref:** EGB-050/011
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:18:59. **Bukatu:** 00:21:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Marianisten zubia Benturaren aitak eraiki omen zuen. Elgoibarrerako lehenengo urak ekartzeko obren ardura ere berak izan zuen. Gerra aurrean langabezian zeuden langileekin egin omen zuten ur ekartze hori.

Transkripzioa

-Eta zure aitak hola obra seiñalaurik edo badauka?

-Ez dakitt, ezin neike esan hori. Haura leku askotan ibili zan, baiña hola bat esateko. Zubigiñan ere bai, Altzolan ere bai in zaban harek zubixa. Hamen ere ere Elgoibarren ere bai. Oin ez dakit bota ez daben hori. Baiña hemen marianistak esaten giñuan orduan; horko hori zubixa, peatoia osea, hori ere bai, hori ere berak langilliekin-eta berak egindakua. Ta bera langilliekin-eta ibiltzen zan. Gero obra bat, beste obra bat, beti esaten zebana, eta ni umia nintzan, ta goguan asko, baiña berak esaten zebana, Elgoibarrera urak, lenengo urak ekarri zittuena hemen San Migel Balletik.

-Eta berak egin eben zer hori?

-Bera zan nagusixa.

-Deposittua ta kanala eitten?

-Bai, horrek eitten bera. Ta obrero parauekin gerra aurrian, obrero parauekin. Askotan esan zaban haura. "Nik ekarri najittunan ba Elgoibarrera urak obrero parauak lagun nittuala. Haura zonan, batek etxaukanan lanerako gogorik eta eurekin ekarri najonon", esaten zaban. Eta lenengo urak ekarritakua aitta guria izango zan. Nagusi, vamos, nagusi.

Oseake obrero parauekin.

-Bai ba, lan barik zauan jentia gerra aurrian, "obrero parauak" esaten zakon orduan, haretzekin.

-Orduan etxeko lanak zeinek egiten zittuan ba?

-Orduan anaia etxian, anai zaharrena. Haura kanpuan, aitta argintzan kanpuan ibili zanian anai zaharrena egon zan amakin nahasi, eta gu gaztiak, egon zan etxian. Gero aitta geldittu zan etxian eta anai zaharrena sartu zan Sigman. Sigmako taillar hortan ere ibili zan aitta hargintzan. Hor ere ibili zan. Taillar horretako lelengo hasi zanian aitta ere han. Orduan langille bezela izango zan, ez zan uezaba bezela izango, baiña ibilli zan. Eta gero orduantxen ia bere edadian hasi zanian aurrera pixkat, geldittu zan etxian, nahiz eta bixenbittartetan jun arren, etxian. Eta anaia sartu zan Sigman. Orduko ya, gerria pasau ezker hori, nagusittuta. Artebittartian anai zarrena etxeko lanetan egon zan.

31. Amak hegaztiak hazten zituen

- **Erref:** EGB-050/012
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:21:36. **Bukatu:** 00:25:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Etxeko esnea etxean gastatzen zuten. Bentura jaio baino lehenago, aitona-amonak kalera joan ziren bizitzera. Ortuko gauzak eta arrautza eta oilaskoak eramaten zituen amak plazara. Hegaztien hazkuntzara dedikatu zen ama. Ezkondu zen arte egon zen Bentura gurasoekin.</p>

32. Zokor-jotzea lan txarra

- **Erref:** EGB-050/013
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:25:36. **Bukatu:** 00:28:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Eskola utzi eta ezkondu zen arte etxean egon zen. Zokor-jotzea zen berak gutxien maite zuen lana. Etxeko lurak oso zakarrak omen ziren, eta mazoarekin lurak apurtzen ibili behar izaten zuten. Etxerako lain gari hartzen zuten. Gerraostean aita alea gordetzeko leku bat prestatu zuen. Eskuzko errota erabiltzen zuten garia ehotzeko.</p>

33. Ogi faltan, taloa eta artoa

- **Erref:** EGB-050/015
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:29:15. **Bukatu:** 00:32:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean, ogi faltan, taloarekin eta artoarekin konpondu ziren. Astegunetan babarrunak jaten zituzten egunero.</p>

34. "Txanketian" eta makinaz gari-jotzen

- **Erref:** EGB-050/017
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:34:22. **Bukatu:** 00:38:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Benturak lehenengo gariak eskuz jo zituen, "txanketian", mataza harlauzaren kontra jota. Geroago makinaz jotzen zuten garia. Mutrikuar batzuek ekartzen zuten makina. Garia auzolanean jotzen zen, egunean etxe pare bat eginaz. Ganadu pare bi behar ziren, makina eta motorra etxerik etxe erabiltzeko.

35. Garia jotzeko makinaren aurrerapena

- **Erref:** EGB-050/018
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:38:10. **Bukatu:** 00:40:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Garia, makinarekin jotzen zenean, makina azpira joaten zen. Makinarena aurrerapen handia izan zen. Garia "txanketian" jotzeko bero handia behar zen, eta jotzeko indar handia ere behar zen. Urte gogorak izan ziren gerraostekoak.</p>

36. Argindarra etxean

- **Erref:** EGB-050/019
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:40:44. **Bukatu:** 00:43:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

San Antolin auzoan okindegi ondoan zegoen argindar zentrala. Nahikoa argindar zuten etxean. Ezkondu zen etxean bazegoen argindarra, baina oso eskasa San Antolingoarekin alderatuta.

37. Lixiba sutako hautsarekin egiten zen

- **Erref:** EGB-050/020
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:43:40. **Bukatu:** 00:47:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Arropak eskuz garbitzen zituen. Irabanetan lixiba egiten zuten, baina Olazarren ez. Lixiba sutako hautsarekin nola egiten zuen azaltzen du.

38. Ama galtzerdigilea

- **Erref:** EGB-050/022
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:50:02. **Bukatu:** 00:52:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Amak galtzerdiak egiten zituen Lizundia baserritik ekarritako artilearekin. Benturak haria egiten laguntzen zion. Irabanetan ez, baina Olazarren bazituen ardi batzuk. Etxerako egiten zuten gazta apur bat.</p>

Transkripzioa

-Nik ama asko ezautu neban artilliakin lantzen.
-Lania? Eta nundik ekartzen zeбен?
-Goiko basarritik. Han goixan basarrixak daude, Lizundia esaten jakona, San Antolin behia, goixan Lizundiakuak daude goixan basarri mordua. Han lehen-lehendi ardixa egoten izen da han basarri danetan. Eta handikan hartzen zeban gure amak beti lania, eta galtzerdixak-eta asko eitten zittuan. Etxian landu, neu ere asko lagunduta nago amari, landuta; neu ere jardunda nao. Landu; gero gorua esaten zakona hamen gerrittikan honara ipini, han dza!, dza!, dza! zera ein, harixa ein, eta gero harekin harixakin galtzerdixak ein. Eta galtzerdi edarrak izaten zien.
-Nik be badauzkat.
-Badaukazuz, e. Harek bero-beruak.
-Eta hemen ardirik bazeukatzuen?
-Bai. Egon giñan pixkaten barek baiña oin ere badaukaguz.
-Zu hona etorri ziñanian baeuan artaldia?
-Orduan ez zeuan... Egon, egon..., bai, bazeuan, ni etorri nintzarian bazeuan hemen ardixa. Ez dakit. Gero kenduta egon giñan, bare egon giñan.
-Eta zu zeu gaztagintzan ibilitakoa za?
-Gaztaegiñan? Etxerako zeeze bai, baiña asko ez; baiña zeeze bai. Jun dan urtian eta erreiñak ein dittu.
-Baiña lehen?
-Lehen ez. Nere etxian ez, ez zan batere...
-Baina zu hona ezkondu ziñanian hogeta sei urtekin...
-Gaztae asko ez ez genduan eitten.Ardi gutxi orduan. Gerotxuao bai, gero eitten neban gaztaia gerotxuao, ardixak gehittu genduzenian. Gero sasoi

baten bai eitten neban puxkat etxerako; saltzeko ez, saltzeko sekula ez. Etxerako. Ta jun dan urtian mordua ein zeban, erreña oin ibiltzen da. Neu zahartu ein naiz eta. Erreña ibiltzen da.

39. Dantzak eta erromeriak

- **Erref:** EGB-050/024
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:53:35. **Bukatu:** 00:55:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Igandero joaten ziren lagunak kalera, zinean filma ikusi eta dantza egitera. Auzoko erromerietara ere joaten ziren.

Transkripzioa

-Beti be erremeixak edo juergatxon batzuk edo egingo zenduzen, ezta?
-Bai. Oso gutxi baiña eitten genduzen.
-Nora zeukazuen joeria joateko, San Antolinen bertan edo kalera edo.
-Kalera, Elgoibarrera kalera asko. Domekako ibilixori, juntau kuadrillia. Bueno, lau lagun giñan, juntatzen giñan, geure kontuak edo geure zerak, eta kalera. Musikan buelta bat edo eman eta illuntzen zaban inguruan etxera.
-Aramaittakorik eta ez zan egoten?
-Ordurako amaittu samartu ein zian aramaittakuak. Baiña gu ere laster etxera. Bihako! Gure aitta ta amakin bihako etxera etorri.
-Dantzan eitten zebeñ plazan?
-Bai, eitten genduan. Erremeixak, batian eta bestian erremeixak zienian, fiestak, por ejenplo San Migel. San Migelera gutxi. Altzola, Mendaro, hor behian ibiltzen giñan gehixao ta horko fiestak-eta zienian?, booo, dantzan hoixe. Han ibiltzen giñan, han ibiltzen giñan.

40. San Antolin jaiak

- **Erref:** EGB-050/028
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 01:00:19. **Bukatu:** 01:01:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak

Laburpena:

<p>Irailaren 2an da San Antolin eguna. San Antolin egunean eta txiki egunean (biharamunean) jolasak eta erromeria izaten ziren.</p>

Transkripzioa

-San Antolingo jaixak noiz dia?
-Setienbrian bixan san Antolin.
-Hola zerbait espeziala eitten zebein?
-Bai, uf, fiesta haundixa izaten zan San Antolin. Zan oso ermitta alde politta. Bera ermittia, gero buelta dana beria zeban, eta Elgoibartik eta

jente asko joaten zan. Eta izaten zan san Antolin Eguna eta Txiki eguna fiesta haundixa izaten zan, bai.

-San Antolin eguna eta?

-Txiki eguna, bixamona. Bixamonian ere izaten zan zerbait. Ta san Antolin eguna oso fiesta haundixa izaten zan. Meza ederra eta gero ba jolasak; dana auzokuak eta jolasak eta oso... Gero erromerixia, jentia Elgoibartik eta Alzolatik, Mendarotik, danetik han juntatzen zan.

41. Aharia sukaldean

- **Erref:** EGB-050/030
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:03:53. **Bukatu:** 01:06:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Behin Bentura ume birekin sukaldean zegoela, ahari-topekarako prestatutako aharia sartu zitzaion sukaldera. Handik logelara joan eta armairuaren ateko ispiluan bere buruari begira egon omen zen eta gero atzera sukaldera bueltatu. Azkenean irten omen zen sukaldetik, eta Benturak atea itxi zuen. Ahariei buruzko azalpenak.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-03-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com